

A közzététel időpontja: 2021. július 16.
Az alkalmazás kezdő dátuma: 2022. január 1.

GAZDASÁGI ISMERETEK

RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNY

A középszintű vizsga elsősorban az elsajátított ismereteket – elsősorban fogalmakat – méri, illetve az alapvető ismeretek számonkérésén túl legfőképpen arra irányul, hogy a vizsgázók tudatosítsák (megértsék) a körülöttük lévő világot.

Az emelt szint vizsgája tudományosabb jellegű, ugyanis az emelt szintű vizsga legfőképpen a felsőoktatásban továbbtanulni szándékozó vizsgázó képességeit és ismereteit vizsgálja. Ez azt jelenti, hogy a vizsga a vizsgázóktól a középszintű követelményeket meghaladó bonyolultabb ismeretszerzési eljárásokban való jártasságot feltételez, összetettebb és önállóbb rendszerezési, alkalmazási, összehasonlítási és elemzési szempontokat, valamint magasabb fokú gondolkodási, önállóbb ítélet- és véleményalkotási képességeket vár el.

Az emelt szintű vizsga tartalmi követelményeibe beletartoznak a középszintű vizsga tartalmi követelményei.

A) KOMPETENCIÁK

1. Szaknyelv alkalmazása

KOMPETENCIÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Szakmai fogalmak azonosítása, helyes használata	A közlések megfogalmazásakor a megfelelő fogalmak használata, mondatokba foglalása A fogalmak felismerése szövegben A szakmai fogalom leglényegesebb elemeinek kiemelése Az egy témához kapcsolódó fogalmak kiválasztása Az összetartozó fogalmak együttes használata Fogalmak meghatározás alapján történő felismerése A médiában gyakran használt kifejezések értelmezése a szövegkörnyezet ismerete alapján Új szakmai fogalmak megismerése a gyakorlati tapasztalatok során	
1.2. A fogalmak jelentés		A fogalmak jelentés változatainak

változatainak ismerete		megkülönböztetése
1.3. A szakmai fogalmakkal az ismeretanyag bemutatása, jellemzése, értelmezése, meghatározása	A gondolatok tömör, kerek mondatokban kifejtése, úgy hogy a mondatok egységes szöveggé álljanak össze	Önálló állásfoglalás

2. Az ismeretanyag differenciálása

KOMPETENCIÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Lényegkiemelés	Kérdések megválaszolása Az ismeretanyag legfontosabb elemeinek bemutatása, a területi (idő) korlátok figyelembevételével	Lényeges és kevésbé lényeges szempontok megkülönböztetése Információk szétválogatása szakmailag meghatározott szempontok alapján Megfigyelési szempontok kiválasztása
2.2. Különbségek és azonosságok	Közös és eltérő tulajdonságok felsorolása Kölcsönhatások felismerése és kiemelése Adott témában a problémák árnyalt vizsgálata, különböző álláspontok ismerete, illetve felismerése	A tulajdonságok értékelése különböző szempontok szerint
2.3. A modellalkotás és elvonatkoztatás képessége	A vizsgálat szempontjából fontos összefüggéseket mutató elemek felismerése Általános következtetésre konkrét példák felsorolása Eseménysorok bemutatása Rendszeren belül alrendszerek értelmezése Adatokból táblák és ábrák készítése Ismert adatokból számítások segítségével „új” információ szerzése Az elkészített táblázatban szereplő adatok egyszerű (hétköznapi) értelmezése A tanult modellek felismerése, alkalmazása	Konkrét példákból az általános következtetések megfogalmazása Általános következtetésre konkrét példák felsorolása Tények és törvényszerűségek közötti összefüggések felismerése

3. Problémaközpontú gondolkodás

KOMPETENCIÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. A probléma felismerése	A feladat helyes értelmezése A tananyagegységben a megoldandó probléma kiemelése Esettanulmányokban és példaesetekben a szakmai probléma felismerése és megfogalmazása	Esettanulmányokban és példaesetekben igények és elvárások megfogalmazása
3.2. A problémamegoldás keresése	A megoldás lépésekre bontása A megoldási lépések felsorolása A megoldások információ szükségletének meghatározása A megoldási alternatívák lehetőségének felismerése	A megoldások információ szükségletének meghatározása Megfogalmazott probléma többféle megoldása - változatok értelmezése A különböző megoldások összevetése - előnyök és hátrányok felismerése A felismert és megfogalmazott előnyök és hátrányok összevetése
3.3. Problémamegoldás értékelése	A várható eredmény becslése Néhány lehetséges alternatíva felvázolása	Okok és következmények felismerése, megfogalmazása

4. A gyakorlat modellezése

KOMPETENCIÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Számítások	Egyszerű számítások elvégzése	Mutatószámok kiszámítása A gazdasági szövegekben megfogalmazott információk számszerűsítése. A várható eredmények becslése, a kapott értékek rövid szöveges értelmezése
4.2. A gyakorlat megjelenése	Mikro- és makroszemlélet különbségének értelmezése Annak felismerése, hogy a gyakorlatban felmerülő problémákat hogyan lehet az elméletben tanultak segítségével megoldani	

5. Az ismeretek komplex kezelése

KOMPETENCIÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. Egy adathalmazból többféle feladat megoldása	A különböző feladat kidolgozások eredményeinek összevetése	A tanult matematikai eszközök alkalmazása a gazdasági problémák modellezése során Konzisztens függvényrendszerek használata, értelmezése
5.2. Szakmaelemek összekapcsolása	Összefüggő tananyagrészek összekapcsolása (különös tekintettel a gazdaságtörténeti események máig érzékelhető hatásaira)	

6. Források használata és értékelése

KOMPETENCIÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
6.1. Forrásokból információk gyűjtése, következtetések levonása	A forrás tartalmával kapcsolatos egyszerű kérdések megválaszolása A forrásban szereplő adatok, információk felismerése és összekapcsolása a gazdasági modellekkel. (Elméleti és gyakorlati „tapasztalatok” egybevetése)	Megadott szempontok alapján a források tartalmára vonatkozóan következtetések levonása Állítások megfogalmazása
6.2. Információk összevetése		Tartalmi és formai különbségek kiválasztása két azonos témájú forrásból
6.3. Információk gyűjtése statisztikai forrásokból	Statisztikai táblák, grafikus ábrák tartalmára állítások megfogalmazása, következtetések levonása	

B) TÉMAKÖRÖK

TÉMAKÖRÖK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1. A közgazdaságtan alapfogalmai, főbb kérdései, vizsgáladási módszerei	A közgazdaságtan tárgya, elhelyezése a tudományok rendszerében. A közgazdaságtan tudomány részei. Alap problémája, alapvető kérdései. A gazdasági gondolkodás alapvető elvei. A szűkösség és fenntarthatóság problémája. Főbb gazdasági szereplők jellemzése, helyük a gazdálkodási folyamatban. A gazdasági körforgás. A közgazdaságtan aktuális kérdései, amelyekre keresi a választ. Vizsgáladási módszereinek lényegi elemei és ezek példákön keresztül történő bemutatása.	A közgazdaságtan történelmének fő korszakai (közgazdasági elődök - merkantilizmus, fiziokraták, Adam Smith munkássága, klasszikus közgazdaságtan, Keynes munkássága, neoklasszikus közgazdaságtan, polgári közgazdaságtan és marxizmus, gazdasági liberalizmus, Milton Friedman), az egyes korszakok jellemzői és neves képviselői. A modellezés, mint vizsgálati eszköz előnyei, hátrányai. A határelemzés, mint alapvető eszköz. Határelemzés versus átlagelemzés. A gazdasági racionalitás értelmezése. A ceteris paribus elv alkalmazása. Az alternatív költség fogalmának meghatározása, értelmezése. Gazdasági rendszerek. Magyarország gazdasága, mint piacgazdaság.
2. A piaci mechanizmus alapvető elemei, működése, a piacgazdaság jellemzői	A piac fogalma, típusai, a piaci szereplők meghatározása. A kereslet, a keresleti függvény és a kínálat, kínálati függvény értelmezése. Marshall-kereszt segítségével a piaci egyensúly, a túlkereslet és túlkínálat értelmezése. A „láthatatlan kéz” működésének, a piaci önszabályozásnak a bemutatása.	A piacgazdaság alappillérei - magántulajdon, elosztási rendszerek, munkamegosztás, verseny. Az árak szerepe a piacon. Piaci folyamatok magyarázata a Marshall-kereszt segítségével. Specializáció és a komparatív előnyök tana.
3. A pénz kialakulása és funkciói	A különböző pénztörténeti korszakok bemutatása a munkamegosztás és a csereformák fejlődésén keresztül.	Bankok és a hitelezés kialakulása. Egyszintű, kétszintű bankrendszer, pénzintézetek fajtái, azok főbb jellemzői.

	A pénz funkciók meghatározása, és annak szemléltetése, hogy a különböző pénzformák, hogyan töltötték be a pénz szerepkörét. A pénz szerepe a gazdálkodásban. A váltó fogalma, szerepe a bankjegy kialakulásában.	
4. A fogyasztó, mint a gazdaság egyik kulcsszereplője, döntési mechanizmusai, illetve a fogyasztói magatartás elemzése	A háztartás, mint fogyasztó helye, szerepe a modern gazdaságban. A szűkösség értelmezése a háztartás esetén. A racionalitás értelmezése a fogyasztóra, s ennek modellezése. A szükséglet fogalma, csoportosítása, rangsorolása (preferencia rendszer). Háztartás költségvetésének összeállítása. A háztartás megtakarítása, befektetési szempontjai. A piaci keresleti függvény ábrázolása és jellemzése.	A fogyasztás, család, háztartás, szükséglet, igény és kereslet fogalma, az egyes fogalmak közötti különbségek, illetve összefüggések. A hasznosság kardinális és ordinális megközelítése. Hasznossági függvények ábrájának elemzése. Telítettségi pont jelentése és felismerése. A határhaszon és a csökkenő határhaszon értelmezése. A fogyasztók preferenciáinak bemutatása közömbösségi görbék rendszerén keresztül. A fogyasztói döntést korlátozó tényezők, a jövedelem és az árak változásának hatása a fogyasztói döntésekre. A költségvetési egyenes értelmezése. A piaci keresleti függvény levezetése.
5. A fogyasztói magatartást befolyásoló tényezők	A marketing eszközök hatása a fogyasztói döntésekre. A fogyasztó jogai, fogyasztóvédelem.	A kereslet rugalmasságának többoldalú megközelítése, értelmezése.
6. A vállalkozások fogalma, célrendszere, vállalkozási formák	A vállalkozó fogalma. Vállalkozói tulajdonságok. A vállalkozások fogalma és céljai. A vállalkozás alapításának, működésének külső és belső feltételei, érintettjei. Vállalkozások csoportosítása különböző szempontok alapján. Vállalkozási formák jellemzése.	A vállalkozói, tulajdonosi, menedzseri és alkalmazotti szerepkör összehasonlítása. Vállalkozási forma megválasztásának szempontjai, a különböző vállalkozási formák előnyei és hátrányai. Tulajdonosi szerkezet alakulása az utóbbi években Magyarországon.
7. A termelés erőforrásai és felhasználási lehetőségeik	Termelési tényezők megnevezése, jellemzése. Az erőforrások kíméletes használatának	Az erőforrások és a termelés kapcsolata. A technológiai és gazdasági hatékonyság.

	problémaköre. A termelési tényezők szerepe a vállalkozás döntéseiben. A munkamegosztás jelentősége, fejlődése a termelésben. Termelékenységet befolyásoló tényezők. A vállalkozás működése során felmerülő költségek típusai. A termelői racionalitás értelmezése és a profit alakulása. Az idő szerepe és értelmezése a közgazdaságban.	A termelési függvény elemzése, meghatározói, ábrázolása. Kiadás versus költség és bevétel versus haszon. A vállalkozás működése során felmerülő költségek jellemzői és a köztük érvényesülő összefüggések. A különböző profitkategóriák meghatározása, értelmezése. A különböző bevételi, költség- és profitfüggvények elemzése, meghatározói, ábrázolásuk.
8. Piaci formák és jellemzőik. A racionális vállalkozói magatartás különböző piaci viszonyok között	A piaci formák és jellemzőik. A vállalkozás piaci helyzetének, döntéseinek szerepe az árbevétel alakulásában. A profitorientáció értelmezése. A fedezeti és üzembezárási pont értelmezése és jelentősége a vállalkozási döntésekben. A tisztességes piaci magatartás és verseny védelmének állami eszközei és a versenyszabályozás.	A tökéletes verseny viszonyai között működő vállalkozások döntéseinek sajátosságai, a profitmaximum helyének meghatározása. A verseny „torzulásai” és azok szükségszerűsége. A monopolhelyzet kialakulásának okai. A monopólium, mint piaci forma jellemzői, döntéseinek sajátosságai, a profitmaximum helyének meghatározása. A fedezeti pont és az üzembezárási pont értelmezése és számítása különböző piaci formák esetén. A természetes monopólium kialakulása, működésének szabályozási lehetőségei. A monopolhelyzet társadalmi előnyei és hátrányai, különös tekintettel a jóléti szempontokra. A fogyasztói és a termelői többlet, illetve a holtteherveszteség értelmezése.
9. A vállalkozás finanszírozása, működését és vagyoni helyzetét befolyásoló tényezők. A tőkepiac	Az induló tőke, a pótlólagos tőkebefektetések és az eredmény hatása a vállalkozás vagyoni helyzetére. A vállalkozás eredményét befolyásoló tényezők. Finanszírozási források: saját forrás, idegen forrás.	A jövedelem és a vagyon kapcsolata. A vagyonértékelés módozatai. A jelenérték számítás. A tőkekínálat jellemzői, alakulására ható tényezők.

	A tőke ára. A kereskedelmi bankok ezzel kapcsolatos feladatai. Folyószámla hitelek; Rövid, közép- és hosszú lejáratú bankhitelek. Hitelezéssel kapcsolatos alapfogalmak (kamat, futamidő, fedezet, jelzálog, sajáterő).	A tőkekereslet jellemzése, alakulására ható tényezők. Értékpapírok fajtái és jellemzői. A tőzsdék fajtái, működésük.
10. A piaci mechanizmus működési zavarai	A vállalat működését befolyásoló „külső környezet” főbb összetevői. Az externáliák fogalma, elemzése, hatása a vállalkozás életére, különös tekintettel a környezetgazdálkodás jelentőségének növekedésére.	Közjavak, magánjavak, vegyes javak. A potyautas magatartás. Piaci mechanizmus kritikája, működési elégtelenségei. Az externáliát okozó tevékenység kezelése, szabályozása.
11. A munka, mint termelési tényező a gazdálkodás folyamatában	A munkaerő, mint termelési tényező bemutatása. Az emberi erőforrás helye, szerepe a vállalkozások életében. A munkaerő-piaci elhelyezkedést segítő kompetenciák. A bérmeghatározó tényezők, a piaci és a nem piaci erők hatása. A szociális párbeszéd a munkáltatók és a munkavállalók között.	A munkakínálat jellemzői, alakulására ható tényezők. A munkakereslet jellemzése, alakulására ható tényezők. A humán tőke befektetés megtérülése. A munkabérek alsó és felső korlátja.
12. A makrogazdaság szereplői és a makrojövedelem keletkezése	A makrogazdaság szereplői és a makrogazdasági körforgás. A nemzetgazdaság kibocsátásának mérésének problémái. Komplex jóléti mutatók (pl. Boldog Bolygó Index, Emberi Fejlődés Indexe, ökológiai lábnyom). Makrogazdasági mutatók értelmezése, számításuk. A háztartások jövedelmének keletkezési forrásai. A jövedelem felhasználása. A háztartások megtakarítási attitűdjei, formái. A megtakarítások szerepe a makrogazdaságban. A fogyasztás, a megtakarítások, a beruházások közötti	A nemzetgazdasági fogyasztási és a beruházási függvény ismerete, elemzése, meghatározóik, ábrázolásuk. A fogyasztás részesedése a nemzetgazdaság által megtermelt jövedelemből. Életszínvonal. A hazai fogyasztás összehasonlítása nemzetközi példákkal. Az árupiaci kereslet a tervezett jövedelem függvényében a kettő, három és a négy szereplős modellben

	makrogazdasági összefüggés.	
13. A modern pénz teremtése és a pénzpiac	A modern pénz fogalma, a pénzteremtés folyamata, mechanizmusa. Korszerű fizetési technikák a gyakorlatban.	A pénzkeresletre ható tényezők. A pénzkínálat alakulása és a jegybank szerepe ebben. A pénzkeresleti és a pénzkínálati függvény ismerete, elemzése, ábrázolása. A gazdaság pénzszükségletét meghatározó tényezők. Az egyensúlyi kamatláb. Pénzügyi intézmények rendszere Magyarországon - szereplők, feladatuk és tevékenységük.
14. A munkapiac és a munkanélküliség problémájának elemzése	A munkapiaci szereplők meghatározása, a kereslet és kínálat értelmezése. A munkapiac szemléltetése a keresleti és kínálati függvény segítségével. A munkapiaci helyzetek értelmezése. A munkanélküliség fogalma, típusai, mérése. Munkanélküliségi ráta értelmezése.	A munkakeresleti és a munkakínálati függvény ismerete, elemzése, ábrázolása. Foglalkoztatottság és munkanélküliség Magyarországon. A hazai és a nemzetközi foglalkoztatottsági és munkanélküliségi adatok összehasonlítása. A tőkeállomány és a foglalkoztatottság hatása a nemzetgazdasági jövedelem alakulására.
15. Az állam gazdasági szerepvállalásának megjelenése, oka, fejlődési szakaszai, a gazdasági válságok	A klasszikus újratermelési ciklus sajátosságainak bemutatása. A modern állam szerepvállalásának közvetlen előzményei. Az állami beavatkozás oka, célja, eszközei.	A makrogazdasági egyensúly meghatározása és a válságciklusok jellemzői az állami szerepvállalás megjelenése előtt és után. Az állami újraelosztás mértékének összehasonlítása Magyarország, Nyugat-Európa országai és az Amerikai Egyesült Államok példái alapján.
16. Költségvetés politika jellemzői	A fiskális politika fogalma, a költségvetés felépítése, egyenlege, a deficit finanszírozás módjai. A költségvetési politika eszközrendszere, különös tekintettel az adózásra. A költségvetési politika hatásmechanizmusa, veszélyei.	Az állami újraelosztás hatása a GDP alakulására. A feketegazdaság és a költségvetési hiány problémái Magyarországon. Adónemek. Adópolitika és adómorál Magyarországon.
17. Az infláció és a monetáris gazdaságpolitika jellemzői	Az infláció fogalma, mérése, típusai, okai. Infláció hatása a gazdaságra és az egyes gazdasági szereplőkre.	A fogyasztási szokások és a profitvárakozások hatása az infláció alakulására. A pénzkínálat alakulása és az infláció kapcsolata.

	A monetáris politika fogalma, céljai. A monetáris szabályozás jegybanki eszközei, működésének mechanizmusa.	Az ár-bér spirál értelmezése.
18. A nemzetgazdaság külgazdasági kapcsolatai	A kereskedelmi és fizetési mérleg felépítése és a közöttük lévő kapcsolat. A valutakereslet és valutakínálat értelmezése, jellemzése. A különböző valutaárfolyamok. Napjaink valutáinak árfolyam-meghatározása, az euró jelentősége. Magyarország külgazdasági kapcsolatainak áttekintése.	A nyitott gazdaság egyensúlya. A valutakeresleti és a valutakínálati függvény ismerete, elemzése, ábrázolása. Az árfolyamrendszer és a gazdaságpolitika összefüggése. Az eurózónához csatlakozás feltételei, előnyei, problémái.
19. Aktuális gazdasági problémák és megoldási alternatívák	A növekedés, a munkaerőpiaci helyzet, a jövedelemelosztás, a fizetési mérleg egyenlegének és az árszínvonal változás kezelésének lehetséges módjai. Fentiek közül egy aktuális probléma hazai megjelenésének bemutatása.	A gazdasági problémák közül egy-kettő részletesebb kifejtése. A probléma megoldási alternatíváinak felvázolása.
20. A globalizáció	A globalizáció fogalma. Napjaink gazdasági együttműködési formáinak bemutatása. Az együttműködésből származó előnyök, problémák. Napjaink nemzetközi gazdasági együttműködésének formái, tendenciái. A fejlett és fejlődő országok helye, szerepe a nemzetközi munkamegosztásban. Az Európai Unió, mint gazdasági integráció.	A globalizációs folyamatok jellemzése, előnyeinek és hátrányainak bemutatása. Küzdelem a globalizációval összefüggő gazdasági problémák megoldásáért (környezetvédelmi, klíma, segélyező, regionális stb. programok, szervezetek). Magyarország integrálódása a világgazdaságba és az EU-ba. Magyarország gazdaságának értékelése a világ más országaihoz képest. Alternatív közgazdaságtan: miért alakult ki, példák a hagyományostól eltérő válaszokra (fenntartható fejlődés, ökológiai szemlélet).

C) VIZSGALEÍRÁS

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint (ha az írásbeli vizsga projekt)	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
(projekt)	15 perc	(projekt)*	20 perc
40 pont	110 pont	40 pont	110 pont
		Emelt szint (ha az írásbeli vizsga központilag készült feladatsor)	
		Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
		180 perc	20 perc
		90 pont	60 pont

*Emelt szint: írásbeli vizsgarészben projektmunkát csak akkor választhat a vizsgázó, ha érettségi bizonyítvánnyal nem rendelkezik, és tanulói jogviszonyban van.

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint (ha az írásbeli vizsga projekt)		Emelt szint (ha az írásbeli vizsga központilag készült feladatsor)	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS	zsebszámológép, vonalzó	NINCS
A vizgaszervező intézmény biztosítja	NINCS	számítógép, projektor	NINCS	számítógép, projektor	NINCS	NINCS

Közzé kell tenni

	Középszint		Emelt szint		Emelt szint	
			(ha az írásbeli vizsga projekt)		(ha az írásbeli vizsga központilag készült feladatsor)	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	projekt témák, útmutató a projekt elkészítéséhez	NINCS	projekt témák, útmutató a projekt elkészítéséhez	NINCS	NINCS	NINCS
Határidő	előző év december 1.	NINCS	előző év december 1.	NINCS	NINCS	NINCS
Felelős	A vizsgaanyagok elkészítéséért felelős intézmény					

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Középszint		
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	
(projekt)	15 perc	
	10 perc	5 perc
Egy téma önálló, évközi feldolgoása	Tételkifejtés	Projektvédelem
	70 pont	40 pont
40 pont	110 pont	

Írásbeli vizsga**Általános szabályok**

A projektmunka elkészítésének célja, hogy a vizsgázók bemutassák, képesek az elméletben megtanult ismereteiket a gyakorlatban is alkalmazni, illetve, hogy az általuk választott téma szempontrendszerét középpontba helyezve mélyebb ismereteket is képesek szerezni és bemutatni az adott témából.

A projekt témáit a tavaszi és az őszi vizsgaidőszakokra vonatkozóan előző év december 1-jéig nyilvánosságra kell hozni. Továbbá nyilvánosságra kell hozni a projektmunka elkészítését segítő útmutatót.

A vizsgázót projektmunkájának elkészítésében konzulens segíti.

Az a vizsgázó, aki érettségi bizonyítvánnyal rendelkezik, vagy nincs tanulói jogviszonyban, saját maga gondoskodik konzulensről, a tanulói jogviszonyban lévő és érettségi bizonyítvánnyal nem rendelkező vizsgázó konzulense automatikusan a szaktanára.

A vizsgázónak választania kell a központilag megadott témák közül egyet, egyúttal a projektdolgozatban rögzítenie kell a produktum elkészítésének fázisait és a konzultációs időpontokat is.

Az elkészített projektdolgozatot legkésőbb adott vizsgaidőszak írásbeli vizsgáinak kezdetéig kell leadni a vizsgaszervező intézmény igazgatójának.

A projektmunka produktuma a vizsgázó által elkészített projektdolgozat. Ebben a vizsgázónak röviden le kell írnia a feladatválasztással kapcsolatos motivációkat, a munkája során felmerült problémákat, kérdéseket, tapasztalatokat, a projektmunka készítése során alkalmazott módszereket, a döntési helyzeteket, az esetleges akadályokat és ezek megoldását, a feladatmegoldás során tapasztalt személyes élményeket.

A konzulens feladata, hogy az önálló témaválasztás után legalább 3 konzultáció alkalmával irányítsa a vizsgázót a feladat elkészítésében, végül pedig a munka folyamatát és az elkészült projektdolgozatot a megadott szempontok szerint szövegesen értékelje.

Az elkészült projektdolgozatot aláírásával és dátummal kell ellátnia. Abban az esetben, ha a vizsgázó konzulense és a projektdolgozat javítására kijelölt szaktanár személye különbözik, akkor a konzulens szöveges értékelését a projektdolgozattal együtt a vizsgázó juttatja el a vizsgát szervező intézménybe.

Az írásbeli vizsga (projekt) alapelvei és kritériumai:

A projektmunka elkészítése önálló kutatási tevékenység legyen. A vizsgázó önállóan – tanári konzultációk segítségével – választ témát, módszert, műfajt, kutatási helyet, kutatási időt.

A tanult elmélet és a projektmunka készítése során tapasztalt gyakorlat komplexitását kell tükröznie a produktumnak. A vizsgázónak be kell bizonyítania, hogy az általa elméletben megismert fogalmakat a konkrét (pl. vállalkozási, gazdaságpolitikai stb.) gyakorlattal össze tudja kapcsolni. A választott témát a következő módokon lehet elkészíteni:

- a) Hagyományos dolgozat mellékletekkel együtt 10-15 oldal terjedelemben, amelyben a választott téma alapján a tanuló például bemutatja a vállalkozás működését, gazdálkodásának körülményeit.
- b) Kérdőíves felmérés készítése, feldolgozása, elemzése, amellyel a vizsgázó egy potenciális vállalkozás környezetét, illetve egy, már meglévő vállalat működésének körülményeit vizsgálhatja a primer és szekunder adatok tükrében.
- c) Írásban elkészített, szerkesztett interjú, amely lehetővé teszi a vizsgázó számára, hogy egy-egy vállalati szakember segítségével, autentikus forrásból nyerjen információkat a vállalkozás egyes részterületeiről.
- d) Audiovizuális produktum (reklámfilm, fotósorozat) elkészítése, ennek írásbeli magyarázata, elemzése.

A vizsgaanyag elkészítésének menetét a konzulens folyamatosan ellenőrzi. A munka egyes szakaszait munkanaplóban kell rögzíteni. Az ajánlott konzultációs szakaszok a következők:

1. A téma kiválasztásához szükséges megbeszélés.
2. A témához kapcsolódó irodalmak, szakanyagok kiválasztása.
3. Kapcsolatfelvétel a kiválasztott vállalkozásokkal.
4. Produktum elkészítésének ütemterve.

5. A dolgozat vázlatának leadása a felhasznált szakirodalom feltüntetésével. A leadott vázlatot ki kell egészíteni azoknak a kérdéseknek a listájával, amelyek megválaszolása szükséges a dolgozat elkészítéséhez.
6. Az első változat, „nyerspéldány” leadása.
7. Az elkészült projektdolgozat leadása.
8. Tanári bírálat.
9. Korrigálás.
10. Végleges produktum összeállítása mellékletekkel, bibliográfiával, interjúval és egyéb elkészült anyagokkal együtt.

A projektmunka értékelése

Az elkészült projektmunka értékelése központilag készült javítási-értékelési útmutató alapján történik.

A vizsga értékelésének fontos szempontja, hogy a javító tanárnak (szaktanárnak) bírálnia kell egyrészt a produktum elkészítésének folyamatát (15 pont), másrészt pedig az elkészített terméket (25 pont) is.

Amennyiben a konzulens és a javítótanár nem azonos, akkor az elkészítés folyamatáért járó 15 pont megítélése a konzulens szöveges értékelése és a munkanapló figyelembevételével történik.

A projektmunka megvédése a szóbeli érettségi egyik részeleme.

A projektkészítés folyamata (15 pont), értékelési szempontok:

- Határidők betartása.
- A vizsgaleírásban megadott terjedelem.
- Folyamatos kapcsolattartás a konzulenssel.
- Munkanapló vezetése, a munkavégzés során szerzett tapasztalatok rögzítése.
- Forrásmunkák ötvözése a saját kutatás eredményeivel.

Az elkészült projektdolgozat tartalma (25 pont), értékelési szempontok:

- A cím és tartalom összhangja.
- A hangsúlyos részek kiemelése.
- A fejezetek egymáshoz viszonyított aránya.
- Tartalomjegyzék, oldalszámozás, helyesírás.
- Formai követelmények betartása.
- Stílus.
- Szaknyelv alkalmazása.
- A tanult elemek összekapcsolása a gyakorlati tapasztalatokkal.
- Ábrák, grafikonok, képek, mellékletek megfelelő alkalmazása.

- Általános tájékozottság a kiválasztott témában.
- Források pontos feltüntetése.
- Logikai összefüggés az egyes fejezetek között.
- Észrevételek, javaslatok megfogalmazása.

Szóbeli vizsga

A vizsgán kerül sor – tételhúzás mellett – a projektmunka megvédésére. Feleléskor a kifejtés sorrendjét a vizsgázó választja meg.

Tartalmi szerkezet

A középszintű szóbeli érettségi vizsga két, jól elkülöníthető részből áll:

1. feladat: tételkifejtés
2. feladat: projektvédés

1. Tételkifejtés

A szóbeli tételsor 20-25 tételből áll és a részletes követelményekben megadott témakörök mindegyikéhez legalább egy tétel tartozik. A követelmények az előírt középszintű kompetenciákhoz kapcsolódnak.

A szóbeli vizsga alapvetően a közgazdaságtan alapfogalmaira, az ezekhez kapcsolódó közgazdasági jelenségekre épül, a gazdasági szemlélet elsajátításának bemutatását igényli a vizsgázóktól.

2. Projektvédés

A vizsgázók számot adnak az adott részterülethez kapcsolódó elméleti ismereteikről, rámutatnak arra, hogy az általuk tanulmányozott területen milyen módon valósultak meg az elméletben megismert összefüggések. A vizsgázónak röviden ismertetnie kell a választott témát, indokolnia kell választását, be kell mutatnia az elkészült projektmunkát, és röviden válaszolnia kell a bizottság tagjainak kérdéseire. Ha a javító és a kérdező tanár személye nem azonos, akkor a kérdésekre a javító tanár javaslatot tesz és azt a pontozólappal együtt eljuttatja a vizsgabizottsághoz. A projektvédéshez szükséges technikai eszközöket (számítógép, projektor) a vizsgaszervező intézmény biztosítja.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A tételkifejtés értékelése

A tételsor összeállításakor rögzíteni kell a tételek kifejtésének elvárt összetevőit és az ezekre adható, a 70 pont felosztásával kialakított maximális részpontoszámokat, amely alapján a feleleteket értékelni kell.

A projektmunka védésének értékelése

A projektmunka védésének értékelésekor az alábbi szempontokat kell figyelembe venni és a 40 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat ez alapján kell felosztani.

A feladat megértése, témataratás, a lényeg kiemelése (12 pont)

- A tétel pontos értelmezése, a vizsgázó a kijelölt témáról beszél
- A vizsgázó felelete lényegre törő (nem vész el a részletekben)
- A vizsgázó a tételhez tartozó, minden lényeges elemet kiemel
- A vizsgázó pontosan ismeri projektmunkáját

Világosság, nyelvhelyesség, a felelet felépítése (6 pont)

- A nyelvi előadásmód igényessége
- A felelet szerkezete felismerhető, logikus

A szaknyelv alkalmazása (6 pont)

- A tudománynak megfelelő terminológia pontos használata (megfelelő fogalmak ismerete)

Tájékozottság elméleti és gyakorlati kérdésekről (10 pont)

- A tanult elemek összekapcsolása a gyakorlati tapasztalatokkal
- Ábrák, grafikonok megfelelő alkalmazása
- Általános tájékozottság a kihúzott témában
- Tartalmi gazdagság

A témakörben fontos tényezők feltárása, a téma problémaközpontú bemutatása, önálló véleményalkotás (6 pont)

- Kiegészítő szakmai kérdések problémacentrikus megválaszolása
- Önálló véleményalkotás

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga

Az emelt szintű írásbeli vizsga során a vizsgázó vagy egy projektmunkát* készít, vagy egy központilag készült feladatsort old meg.

I. A vizsga részei, ha az írásbeli vizsga projekt

Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	
(projekt)*	20 perc	
Egy téma önálló, évközi feldolgozása	10 perc	10 perc
	Tételkifejtés	Projektvédés
	70 pont	40 pont

40 pont	110 pont

*Projektmunka készítését csak az a vizsgázó választhatja, aki érettségi bizonyítvánnyal nem rendelkezik, és tanulói jogviszonyban van.

II. A vizsga részei, ha az írásbeli vizsga központilag készült feladatsor

Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	
180 perc	20 perc	
Feladatsor	Tételkifejtés	Aktuális gazdasági esemény értelmezése, elemzése
	40 pont	20 pont
90 pont	60 pont	

I. HA AZ ÍRÁSBELI VIZSGA PROJEKTMUNKA KÉSZÍTÉSE

Írásbeli vizsga

A projektmunka elkészítésének célja, hogy a vizsgázók bemutassák, képesek az elméletben megtanult ismereteiket a gyakorlatban is alkalmazni, illetve, hogy az általuk választott téma szempontrendszerét középpontba helyezve mélyebb ismereteket is képesek szerezni és bemutatni az adott témából.

A projekt témáit a tavaszi és az őszi vizsgaidőszakokra vonatkozóan előző év december 1-jéig nyilvánosságra kell hozni. Továbbá nyilvánosságra kell hozni a projektmunka elkészítését segítő útmutatót.

A vizsgázót projektmunkájának elkészítésében konzulens segíti.

A vizsgázónak választania kell a központilag megadott témák közül egyet, egyúttal rögzítenie kell a produktum elkészítésének fázisait és a konzultációs időpontokat is.

Az elkészített projektdolgozatot legkésőbb adott vizsgaidőszak írásbeli vizsgáinak kezdetéig kell leadni a vizsgaszervező intézmény igazgatójának.

A projektmunka produktuma a vizsgázó által elkészített projektdolgozat. Ebben röviden le kell írnia a feladatválasztással kapcsolatos motivációkat, a munkája során felmerült problémákat, kérdéseket, tapasztalatokat, a projektmunka készítése során alkalmazott módszereket, a döntési helyzeteket, az esetleges akadályokat és ezek megoldását, a feladatmegoldás során tapasztalt személyes élményeket.

A konzulens feladata, hogy az önálló témaválasztás után legalább 3 konzultáció alkalmával irányítsa a vizsgázót a feladat elkészítésében, végül pedig a munka folyamatát és az elkészült projektdolgozatot a megadott szempontok szerint szövegesen értékelje.

Az elkészült projektdolgozatot aláírásával és dátummal kell ellátnia. A konzulens szöveges értékelését a projektdolgozattal együtt a vizsgázó juttatja el a vizsgát szervező intézménybe.

Az írásbeli vizsga (projekt) alapelvei és kritériumai:

A projektmunka elkészítése önálló kutatási tevékenység legyen. A vizsgázó – tanári konzultációk segítségével – önállóan választ témát, módszert, műfajt, kutatási helyet, kutatási időt.

A tanult elmélet és a projektmunka készítése során tapasztalt gyakorlat komplexitását kell tükröznie a produktumnak. A vizsgázónak bizonyítania kell, hogy az általa elméletben megismert fogalmakat a konkrét (pl. vállalkezési, gazdaságpolitikai stb.) gyakorlattal össze tudja kapcsolni. A választott témát a következő módokon lehet elkészíteni:

- a) Hagyományos dolgozat mellékletek nélkül 15-20 oldal terjedelemben, amelyben a választott téma alapján a vizsgázó bemutatja például a vállalkozás működését, gazdálkodásának körülményeit.
- b) Kérdőíves felmérés készítése, feldolgozása, elemzése, amellyel a vizsgázó egy potenciális vállalkozás környezetét, illetve egy, már meglévő vállalat működésének körülményeit vizsgálhatja a primer és szekunder adatok tükrében.
- c) Írásban elkészített, szerkesztett interjú, amely lehetővé teszi a vizsgázó számára, hogy egy-egy szakember segítségével, autentikus forrásból nyerjen információkat például egy vállalkozás egyes részterületeiről.
- d) Audiovizuális produktum (reklámfilm, fotósorozat) elkészítése, ennek írásbeli magyarázata, elemzése.

A vizsgaanyag elkészítésének menetét a konzulens tanár folyamatosan ütemezi és ellenőrzi. A munka egyes szakaszait munkanaplóban kell rögzíteni. Az ajánlott konzultációs szakaszok a következők:

1. A téma kiválasztásához szükséges megbeszélés.
2. A témához kapcsolódó irodalmak, szakanyagok kiválasztása.
3. Kapcsolatfelvétel a kiválasztott vállalkozásokkal.
4. Produktum elkészítésének ütemterve.
5. A dolgozat vázlatának leadása a felhasznált szakirodalom feltüntetésével. A leadott vázlatot ki kell egészíteni azoknak a kérdéseknek a listájával, amelyek megválaszolása szükséges a dolgozat elkészítéséhez.
6. Az első változat, „nyerspéldány” leadása.
7. Az elkészült projektdolgozat leadása.
8. Tanári bírálat.
9. Korrigálás.
10. Végleges produktum összeállítása mellékletekkel, bibliográfiával, interjúval és egyéb elkészült anyagokkal együtt.

A projektmunka értékelése

A projektmunka értékelése központilag készült javítási-értékelési útmutató alapján történik.

A vizsga értékelésének fontos szempontja, hogy a javító tanárnak bírálnia kell egyrészt a produktum elkészítésének folyamatát (15 pont), másrészt pedig az elkészített terméket (25 pont) is.

A javító tanár az elkészítés folyamatáért járó 15 pont megítélését a konzulens szöveges értékelése és a mellékelt projektdolgozat figyelembevételével teszi meg. A projektmunka értékelésének (25 pont) kialakításánál a javító tanár figyelembe veszi a konzulens szöveges értékelését.

A projektmunka megvédése a szóbeli érettségi egyik részeleme.

Szóbeli vizsga

Az emelt szintű szóbeli vizsga központi tételsor alapján zajlik. A vizsgán kerül sor – tételhúzás mellett – a projektmunka megvédésére. Feleléskor a kifejtés sorrendjét a vizsgázó választja meg.

Tartalmi szerkezet

Az emelt szintű szóbeli vizsga két, jól elkülöníthető részből áll:

1. feladat: tételkifejtés
2. feladat: projektvéde

1. Tételkifejtés

Egy téma általános bemutatása és meghatározott részeinek részletesebb kifejtése.

2. Projektvéde

A vizsgázó a dolgozatról beszél irányított formában, úgy, hogy a dolgozat témájával kapcsolatos kérdéseket kap. Ha a javító és a kérdező tanár személye nem azonos, akkor a kérdésekre a javító tanár javaslatot tesz és azt a pontozólappal együtt eljuttatja a vizsgát szervező kormányhivatalhoz. A projektvédehez szükséges technikai eszközöket (számítógép, projektor) a vizsgaszervező intézmény biztosítja.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli felelet értékelése a központilag készült értékelési útmutató alapján történik.

II. HA AZ ÍRÁSBELI VIZSGA KÖZPONTILAG KÉSZÜLT FELADATSOR

Írásbeli vizsga

A vizsgakövetelményekben meghatározott témakörökhöz kapcsolódó feladatsor megoldása.

Tartalmi szerkezet

Az ismeretanyag kiválasztása a részletes követelmények emelt szinten meghatározott témaköreihez kapcsolódik. A feladatok az előírt emelt szintű kompetenciákhoz kapcsolódnak.

A feladatsor az alábbi feladattípusokat tartalmazza:

- Feleletválasztás
- Igaz-hamis állítások indoklással
- Rövid választ igénylő feladatok
- Számítást, ábrázolást igénylő feladatok

Az írásbeli feladatsor értékelése

A vizsgadolgozat értékelése központilag készült javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Szóbeli vizsga

A szóbeli vizsga alapvetően a közgazdaságtan alapfogalmaira, az ezekhez kapcsolódó gazdasági jelenségekre, összefüggésekre és törvényekre épül. A gazdasági szemlélet elsajátításának bemutatását igényli a vizsgázótól. A szóbeli vizsgán kiderül, hogy a vizsgázó képes-e a tényeket, a fogalmakat, az alaptörvényeket szabatosan definiálni, megszerzett ismeretei felhasználásával a gazdasági jelenségeket megmagyarázni, összefüggéseket alkalmazni és a folyamatokat összehasonlítani.

Tartalmi szerkezet

Minden szóbeli tétel két feladatból áll:

1. feladat: tételkifejtés
2. feladat: aktuális gazdasági esemény értelmezése, elemzése

1. feladat

A részletes vizsgakövetelményekben felsorolt témakörök egyikéhez kapcsolódó tétel kifejtése.

2. feladat

A kihúzott szóbeli tételhez kapcsolódó aktuális gazdasági esemény (fogyasztói szokások, infláció, globalizáció, privatizáció, fogyasztóvédelem stb.) értelmezése, elemzése egy megadott forrás alapján.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli felelet értékelése a központilag készült értékelési útmutató alapján történik.